

Prijedlog programa rada informatičkog servisa u sklopu informatizacije muzejske djelatnosti

Borko Auguštin
Zavod za kulturu Hrvatske
Zagreb

Za potrebe informatizacije kulturnih djelatnosti Zagreba i Hrvatske nužno je stvoriti središnji informatički servis kulturnih djelatnosti – organizaciju u potpunosti posvećenu informatizaciji tih djelatnosti, stručno osposobljenu i podređenu korisnicima. Takva organizacija mora odgovarati specifičnim potrebama ustanova u kulturi, djelovati kao stručna služba SIZ-ova i biti predlagač i izvođač konkretnih rješenja u informatizaciji, izravno odgovoran korisnicima, komisijama SIZ-ova i savjetima pojedinih djelatnosti.

Djelatnost servisa mora se zasnivati na:

- znanju zaposlenih informatičara,
- suradnji sa zainteresiranim korisnicima (stručnjacima kulturnih ustanova),
- oslanjanju na potencijale srednjeg i visokog obrazovanja,
- korištenju opreme koja se nalazi u Omladinskom kulturnom centru u Zagrebu.

Ta kvalitetna i do sada neiskorištena oprema odgovara konfiguraciji potrebnoj za osnovu informatičkog servisa te je, po izradi prijedloga Pristup informatizaciji kulturnih djelatnosti i nizom konzultacija s ustanovama iz kulturnih djelatnosti koje se osposobljavaju za informatizaciju, kao i putem komisija za informacijske sisteme USIZ-a i RSIZ-a kulture Hrvatske te ostalih relevantnih tijela u lipnju 1989. godine, i podržano osnivanje informatičkog servisa, prijedlog pilot-projekta koji ovdje prezentiramo.

Djelatnost:

Muzejsko-galerijska

Faze rada:

1. Pilot-projekt
2. Projekti u oglednim ustanovama
3. Razvoj središnje muzejske baze podataka
4. Razvoj većeg broja lokalnih baza podataka
5. Povezivanje mreže baza podataka

Ustanove i tijela obuhvaćene pojedinim fazama:

1. Muzejski dokumentacioni centar
2. Nekoliko oglednih muzeja grada Zagreba
3. MDC, OKC, Muzejski savjet Hrvatske

Područje:

- Zagreb (faze 1, 2)
- SR Hrvatska (prema zainteresiranosti ustanova i mogućnostima, faza 3)

Specifikacija zadataka i dinamika rada

1. Pilot projekt

Prvi koraci u informatizaciji muzejskih djelatnosti obuhvatit će suradnju s Muzejskim dokumentacionim centrom. U okviru informatizacije djelatnosti Centra izradit će se baze podataka što odgovaraju:

- a) registru ustanova u muzejskoj djelatnosti u Hrvatskoj
- b) registru muzejskih radnika u Hrvatskoj

Registar ustanova obuhvaća osnovne podatke o ustanovi, kao i deskriptore za pobliže označavanje tipa muzeja.

Klasifikacija muzeja u registru prilagođena je klasifikaciji što je predlaže ICOM, a deskriptori trebaju činiti zatvoren popis obuhvaćen budućim *muzejskim thesaurusom*. Izrada thesaurusa izravno će poteći iz rada na oblikovanju baze podataka o muzejima u Hrvatskoj.

Ogledne aplikacije za baze podataka na osobnim računalima u probni će rad u MDC-u krenuti početkom četvrtog tromjesečja 1989. Za djelotvoran rad na aplikacijama trebat će organizirati tečajeve za obrazovanje suradnika.

Istovremeno s upisom podataka i doradivanjem aplikacija u informatičkom će se servisu raditi na oblikovanju osnove za središnju bazu podataka o muzejskim djelatnostima kao sintetski proizvod iskustva u radu svih projekata u pojedinim ustanovama.

Za doradene verzije aplikacija za osobna računala izradit će se osnovna dokumentacija (priručnici) i s upisanim podacima (dva spomenuta registra) razaslat će se u zainteresirane ustanove na korištenje i dopunjavanje podataka. Ponovo će biti potrebno obrazovati suradnike u ustanovama (po mogućnosti tu obavezu treba preuzeti već osposobljeno osoblje MDC-a).

Dinamika rada:

- Ogledne aplikacije na probnu upotrebu u MDC dolaze početkom četvrtog tromjesečja 1989.
- Osnova središnje baze podataka razrađuje se od kraja 1989. (konačni oblik ostaje otvoren do završetka rada na svim projektima).
- Razrađene verzije s upisanim podacima i dokumentacijom šalju se u širu mrežu ustanova potkraj prvog tromjesečja 1990.

2. Projekti u oglednim ustanovama

Uz pomoć dviju ustanova (predloženi muzeji ili druge ustanove, prema dogovoru) treba razraditi ogledne aplikacije za baze podataka o:

- a) muzejskim fondovima (dokumentacija muzejskih predmeta),
- b) muzejskim aktivnostima (dokumentacija i pomoć u organizaciji muzejskih aktivnosti).

Te će baze – vođene na snažnijim osobnim računalima – biti namijenjene prije svega lokalnom radu u ustanovama i prilagođene potrebama svakodnevnog obavljanja djelatnosti. Omogućit će suvremenije i djelotvornije vođenje zbirki i pružiti pomoć u organizaciji izložaba i ostalih priredaba. Podaci o radu pojedinih ustanova uneseni u tim aplikacijama služit će za popunjavanje središnje baze podataka o muzejskim djelatnostima u SRH i stvaranje djelotvornog infoservisa o događanjima.

U izradi tih aplikacija sudjelovat će kustosi i ostalo osoblje odabranih ustanova. Nakon izrade osnovne verzije, istovjetno kao i u projektu br. 1, aplikacije će se pustiti u probni rad, bit će doradene, distribuirat će se u zainteresirane ustanove, pripremit će se dokumentacija i organizirati tečajevi.

Dinamika rada:

- Ogledne aplikacije razrađuju se početkom drugog tromjesečja 1990.
- Razrađene verzije s dokumentacijom šalju se u širu mrežu ustanova početkom trećeg tromjesečja 1990.
- Istovremeno se doraduje središnja muzejska baza podataka.

3. 4. 5: Središnja baza podataka i sustav lokalnih baza podataka

Lokalne baze podataka, kao što je to objašnjeno u komentarima uz prethodne točke, vodit će se na osobnim računalima i nastojat će do kraja iskoristiti mogućnosti takve tehnologije u obavljanju svakodnevnih poslova vezanih uz osnovnu djelatnost ustanova. Njihova je izrada plod suradnje stručnjaka za muzejsku djelatnost u pojedinim ustanovama i tehničkog kadra iz informatičkog servisa.

Sva iskustva stečena kroz nastajanje tih aplikacija primjenjivat će se u izradi središnje baze podataka vođene u informatičkom servisu. Pri tome središnja baza podataka koristi prednosti lokalnog upisa podataka u ustanovama, no njena je osnovna namjena pružanje šireg, sintetičkog viđenja cjelokupne djelatnosti. Stoga se u njenome radu ne smiju ponavljati i udvostručavati funkcije što ih već obavljaju lokalne baze (dokumentacija predmeta, detaljno dokumentiranje pojedinih događanja), već je potrebno, na osnovi razvijenijih pretpostavki, oblikovati funkcionalno središte, svojevrzni referalni centar – ključ za

pristup i temeljitije korištenje mreže manjih muzejskih baza podataka vezanih uz pojedine zbirke.

Nužno je uskladiti metode razrade osnovnih baza s metodama vođenja središnjih baza podataka, kako bi se rad uloženi u razradu nižih aplikacija mogao iskoristiti i u kasnijim, "višim" bazama. Takav pristup zahtijeva:

- nabavu dodatnih IBM/PC-AT kompatibilnih strojeva kao sredstva za rad u informatičkom servisu. U tehničkoj osnovi budućeg informatičkog servisa postoji samo jedan IBM/PC kompatibilni uređaj; s druge strane, riječ je o uređajima što čine osnovu informatičke djelatnosti u temeljnim ustanovama, te je servis potrebno opremiti sredstvima što će mu omogućiti razradu aplikacija na toj, u prvoj fazi, najpotrebnijoj razini;
- upotpunjavanje tehnološke osnove, kroz nabavu adekvatnog softwera za vođenje središnjih baza podataka (SQL – zasnovana baza podataka za UNIX/VMS). Takva bi usklađenost omogućila da se sav rad utrošen u razradu "nižih" aplikacija iskoristi u bazama "više" razine;
- priključivanje na javnu mrežu za prijenos podataka, nabava telekomunikacijske opreme.

Konačno oblikovane središnje baze podataka postale bi putem telekomunikacija dostupne korisnicima s područja muzejske djelatnosti, korisnicima s područja kulturnih djelatnosti, kao i svim korisnicima javnih komunikacijskih mreža. Idealna je perspektiva:

- postojanje PC kompatibilnih strojeva u osnovnim ustanovama omogućava upis i provođenje osnovnih obrada na razini samih ustanova,
- na snažnijoj se opremi u informatičkom servisu objedinjuju baze podataka na razini djelatnosti i provode se zahtjevnije obrade,
- telekomunikacijskim se sredstvima uz upotrebu postojeće PC-kompatibilne hardverske osnove u osnovnim ustanovama svim zainteresiranim korisnicima omogućava terminalski rad sa središnjim bazama podataka.

Dinamika rada:

Sustav baza podataka muzejske djelatnosti trajno se razvija i dograđuje. Usporedo s razvojem same djelatnosti sve će više ustanova biti zainteresirano i tehnički osposobljeno za uključivanje u taj sustav. Već po završetku rada u drugoj fazi, projekt informatizacije muzejskih djelatnosti pružit će osnovu za uključivanje novih ustanova, te se minimalni funkcionalni oblik sustava muzejskih baza može očekivati potkraj 1990. godine.

(Napomena: rad na informatizaciji muzejske djelatnosti neće biti jedini, već prioritetni zadatak informatičkog servisa. Ostalim kapacitetima servis će se posvetiti pripremi aplikacija za uže poslovne obrade primjenjive u svim djelatnostima, kao i pripremnim

poslovima i pilot-projektima za informatizaciju drugih djelatnosti. To će, međutim, biti predmet sljedećeg prijedloga programa.)

Konačni proizvodi projekta informatizacije muzejske djelatnosti:

- aplikacije s podacima o muzejskoj djelatnosti u Hrvatskoj općenito,
- aplikacije za lokalnu obradu fondova,
- aplikacije za pomoć u organizaciji aktivnosti,
- znatna količina strojno čitljivih podataka o muzejskoj djelatnosti u Hrvatskoj i metodologija za njihov dalji upis,
- središnja baza podataka kao ključ za mrežu baza podataka muzejske djelatnosti u Hrvatskoj,
- osigurane metode komunikacije sa središnjom bazom podataka,
- tehnička preporuka za nabavu osnovne konfiguracije i dodataka što odgovaraju potrebama razrađenih aplikacija,
- dokumentacija o svim razrađenim aplikacijama

Personalne potrebe u informatičkom servisu:

U materijalu Pristup informatizaciji kulturnih djelatnosti obrazložena je organizacijska struktura informatičkog servisa sa sedam stalno zaposlenih suradnika. Od toga je, prema potrebama projekta informatizacije muzejske djelatnosti, nužno osigurati sljedeće:

- zapošljavanje 4 stalna suradnika,
- mogućnost angažmana vanjskih suradnika (studenti).

Primljeno: 6. 7. 1989.

SUMMARY

A Proposal of a Programme for an Information Service as Part of Museum Computerization

Borko Auguštin

In order to computerize cultural activities in Zagreb and Croatia it is necessary to create a central information service of such activities, and such an organization as is entirely dedicated to this task. The service would have to be run by specialist staff and controlled by its users, depending on the specific needs of the cultural institutions. The service would also act as a specialist service to the Self-Managing Communities of Interest, i.e. the institutions providing funds for cultural activities, and it could provide and carry out the specific solutions needed in the process of computerization. The paper further provides a detailed proposal for a programme of activities of the information service, to be developed through the following stages: (1) a pilot project, (2) projects in experimental institutions, (3) the development of a central data base for museums, (4) the development of a larger number of local data bases, (5) the creation of a data base network.